

21/9

Svar till dr Melker Johnsson

FL. DR MELKER JOHNSSON har i tidskriften Tiden publicerat en uppsats, som huvudsakligen innehåller svar på den kritik som i en ledande artikel i Dagens Nyheter den 30 juni riktades mot dr Johnssons artiklar om USA i samma tidskrift. På så gott som varje punkt synes mig även denna artikel innehålla tvivelaktiga eller oriktiga påståenden. Jag skall endast närmare ingå på en enda punkt, i vilken dr Johnsson beskylld mig för att lämna felaktiga sakuppgifter.

Innan jag gör det vill jag dock säga ett ord om dr Johnssons skrivsätt. Det utmärkes av en benägenhet till vantolkning, som säkerligen icke är medveten, utan bottnar i en oreflekterad kverulans. Blott ett exempel — som kort kan relateras — bland många. I Dagens Nyheter nämnda ledare upptogs ett uttalande i Expressen, som ifrågasatte huruvida USA "är skickat att värna arvet från Hellas och Rom mot en frihetskvävande östeuropeisk ideologi". Dagens Nyheter ironiserade över denna tanke att "USA från demokratisk och humanitär synpunkt skulle stå lägre än de grekiska och romerska slavstaterna". Dr Johnsson kallar detta advokatyr, ty då det talar om "arvet från Hellas och Rom" tänker man "inte på slav- utan på humanitetsidealet". Kan någon annan än dr Johnsson ha missförstått saken så; är det inte klart att påminnelsen om slaveriet i antiken vill visa att den gängse föreställningen om dennas överlägsenhet gentemot västerländska kulturstater från de-

mokratisk och humanitär synpunkt är orimlig?

Den sakfråga som dr Johnsson stannar vid gäller koncentrationstendenserna inom pressen i USA. Utan förbehåll skall erkännas att jag själv — liksom dr Johnsson — här lämnat missvisande uppgifter. Att den icke engelskspråkiga pressen (emigrantpressen) gått tillbaka sedan slutet av 1800-talet är lika naturligt som notoriskt. Betydelsen av detta förhållande — som jag ingenstades lyckats finna exakta uppgifter om — överdrevs av mig i en artikel i Dagens Nyheter den 17 januari i år. Dr Johnsson tycks tro att detta skett i ond tro — vilket visar hans egendomliga sätt att polemisera. Den 22 juni, sedan jag tagit del av den utredning om pressen som i våras publicerades i USA (A Free and Responsible Press) betonade jag i en ledare att antalet engelskspråkiga tidningar avsevärt gått tillbaka sedan 1909. Dr Johnsson nämner icke att jag uttryckligen framhållit detta, men väl att det ståt i den amerikanska utredningen, och han antyder att min kritik av denna skulle ha berott på missräkning över dess för mig icke önskvärda innehåll — ett nytt exempel på hans polemiska metod. Då jag sedan läste dr Johnssons artiklar i Tiden fann jag att enligt hans uppgift antalet dagstidningar år 1900 skulle ha varit 4.000; år 1909, då antalet engelskspråkiga tidningar var som högst skulle det enligt den åberopade utredningen ha varit 2.600 (år 1909) och sedan ha nedgått till 1.750 (enligt dr Johnsson 1.700). Eftersom jag har tillit till dr Johnssons exakthet i fråga om sakuppgifter och visste att han just drev studier i USA förutsatte jag att hans siffra — liksom utredningens — var riktig och att alltså den ofantliga nedgången i antalet tidningar mellan 1900 och 1909 berodde på att emigranttidningarna till större delen upphört under denna tid. Detta påstående var förhastat, ty nu skriver dr Johnsson, om också inom parentes: "Min siffra, 4.000, för år 1900 torde vara oriktig; den har antagligen tillkommit genom ett korrekturfel." Och från denna endast halvt erkända utgångspunkt — att hans egen uppgift är felaktig — riktar han det skarpaste angrepp mot det resonemang som jag fört med stöd av denna uppgift.

Här kulminerar dr Johnssons polemiska metod. Att han sannolikt lämnat en oriktig sakuppgift är inte så anmärkningsvärt; det händer oss alla. Men förvånande är att han ej klart erkänner och beklagar sitt misstag, inte ens säkert vet, om det är ett misstag eller om den eventuellt oriktiga siffran tillkommit genom korrekturfel eller på annat sätt. Och än mer förbluffande är att han ivrigt angriper mig, därför att jag litat på hans uppgift och resonerat utifrån denna. Länare är det svårt att komma i självbelåtet martyrskap.

Slutligen vill jag betona — och jag är glad att kunna betyga detta — att jag aldrig betvivlat dr Johnssons demokratiska sinnelag och åskådning. Därför talade jag också i min ledare om honom och om dr Enander som "ärliga demokrater". På denna punkt utgör dr Johnssons senaste inlägg en ytterligare bekräftelse av min uppfattning.

Herbert Tinasten